

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

1685

Vragen van de leden **Van Beukering-Huijbregts** en **Van der Laan** (beiden D66) aan de Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport over *het bericht «Thuiszorg hulp heeft voortaan ook recht op sociale zekerheidsregelingen»* (ingezonden 22 december 2021).

Antwoord van Minister **Van Gennip** (Sociale Zaken en Werkgelegenheid), mede namens de Minister voor Langdurige Zorg en Sport (ontvangen 14 februari 2022). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2021–2022, nr. 1290.

Vraag 1

Bent u bekend met het bericht dat de rechter heeft geoordeeld dat mensen die onder de regeling dienstverlening aan huis werken – waaronder zorg hulpen die betaald worden via Persoonsgebonden budget (PGB) – in aanmerking komen voor de Werkloosheidswet (WW)?^{1 2 3}

Antwoord 1

Ja, ik ben bekend met de uitspraak en het bericht «Thuiszorg hulp heeft voortaan ook recht op sociale zekerheidsregelingen».

Vraag 2

Wat vindt u van deze uitspraak?

Antwoord 2

Het betreft een uitspraak van een rechtbank in een specifieke casus. UWV heeft tegen de uitspraak hoger beroep ingesteld bij de Centrale Raad van Beroep (hierna: CRvB). De uitspraak in hoger beroep wacht ik af en ik loop daar niet op vooruit.

¹ NOS, 16 december 2021, «Thuiszorg hulp heeft voortaan ook recht op sociale zekerheidsregelingen», (<https://nos.nl/artikel/2409783-thuiszorg-hulp-heeft-voortaan-ook-recht-op-sociale-zekerheidsregelingen>).

² Rechtbank Rotterdam, 16 december 2021, ECLI:NL:RBROT:2021:12432, (<https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:RBROT:2021:12432>).

³ Universiteit Leiden, 20 december 2021, «Thuiszorg hulp voortaan recht op sociale zekerheidsregelingen: «Baanbrekend»», (<https://www.universiteitleiden.nl/nieuws/2021/12/thuiszorg-hulp-voortaan-recht-op-sociale-zekerheidsregelingen-baanbrekend>).

Vraag 3

Deelt u de analyse van de rechter dat er sprake is van (indirecte) discriminatie omdat het merendeel van de zorg hulpverleners vrouw is?

Antwoord 3

De uitspraak ziet op de verzekeringsplicht voor de Werkloosheidwet (hierna: WW) van een PGB-dienstverlener die onder de Regeling dienstverlening aan huis (hierna: de Regeling) valt. Deze personen zijn op grond van artikel 6, eerste lid, aanhef en onder c, van de WW (hierna: de Uitzonderingsbepaling), niet verzekerd voor de WW als zij minder dan vier dagen per week diensten verlenen aan een particulier voor diens huishouding. In de uitspraak staat de vraag centraal of PGB-dienstverleners door dit artikel gediscrimineerd worden op basis van geslacht en dit in strijd is met het Europees recht.

De rechtbank heeft geoordeeld dat er geen sprake is van *directe* discriminatie. Wel stelt de rechtbank dat er sprake is van *indirecte* discriminatie, die niet objectief wordt gerechtvaardigd in het geval van PGB-zorgverleners. De rechtbank heeft vastgesteld dat deze uitzonderingsbepaling meer vrouwen dan mannen treft en dat daarom sprake is van indirecte discriminatie.

Volgens de rechtbank beoogt de Regeling legitieme doelstellingen. Namelijk het voor particulieren aantrekkelijker maken deze vorm van hulp in te huren en om te voorkomen dat deze vormen van hulp zwart worden betaald. De rechtbank vindt echter het gekozen middel om deze doelstellingen te bereiken, de in het geding zijnde Uitzonderingsbepaling, voor de groep PGB-zorgverleners niet geschikt en noodzakelijk. De rechtbank concludeert dat de Regeling de werkgelegenheid voor persoonlijke dienstverleners die worden betaald uit een PGB, niet bevordert en dat een mogelijke vlucht naar de illegaliteit niet aan de orde is. Aan deze conclusie van de rechtbank ligt de stelling ten grondslag dat bij PGB-dienstverlening het PGB op basis van de wet toereikend moet zijn om zorg in te kunnen kopen die gelijkwaardig is aan zorg in natura en werkgeverslasten waar nodig publiek worden bekostigd. Daarnaast wijst de rechtbank erop dat in het rapport van de commissie Kalsbeek wordt aangegeven dat er voor de ontvanger van een PGB geen reële keuze is om deze werkzaamheden zelf te doen en de Regeling voor die groep dus geen stimulans vormt persoonlijke dienstverlening in te schakelen die anders achterwege zou blijven. Dit betekent dat de Uitzonderingsbepaling wegens strijd met Europees recht naar het oordeel van de rechtbank buiten toepassing moet blijven en derhalve dat de PGB-zorgverlener in kwestie voor die werkzaamheden wel verzekerd was voor de WW.

De analyse van de rechter dat er sprake is van (indirecte) discriminatie ligt in hoger beroep voor aan de CRvB. Daar wil ik niet op vooruitlopen.

Vraag 4

Klopt het dat deze uitspraak betekent dat een hele groep mensen, die onder de regeling dienstverlening aan huis werkt, nu wel recht heeft op WW, ook als er geen premies zijn afgedragen?

Antwoord 4

De rechtbank heeft de conclusie dat met de Uitzonderingsbepaling sprake is van indirecte discriminatie op grond van geslacht die niet wordt gerechtvaardigd, enkel getrokken voor PGB-zorgverleners. Deze uitspraak kan niet zonder meer doorgetrokken worden naar alle werknemers die vallen onder de Regeling. Zoals gezegd ligt de zaak nu nog onder de rechter. Als de CRvB deze uitspraak bevestigt, dan geldt voor de groep PGB-zorgverleners die vergelijkbaar zijn met de betrokkene in deze zaak, dat zij verzekerd zijn voor de WW. Voor het recht op een WW-uitkering is niet vereist dat er premies WW zijn afgedragen.

Voor de volledigheid merk ik op dat om recht te hebben op een WW-uitkering nog wel aan de gebruikelijke voorwaarden voor een WW-uitkering, zoals de wekenseis, moet worden voldaan.

Vraag 5

Om hoeveel mensen gaat dit potentieel?

Antwoord 5

Volgens cijfers van de Sociale verzekeringsbank uit 2021 zijn er ongeveer 30.000 PGB-zorgverleners die werkzaam zijn onder de Regeling.

Vraag 6

Kan deze uitspraak bredere werking hebben dan alleen op de WW, bijvoorbeeld ook op andere sociale zekerheidsregelingen of uitzonderingen in het arbeidsrecht voor mensen die onder de regeling dienstverlening aan huis werken?

Antwoord 6

Deze uitspraak van de rechtbank ziet specifiek op het al dan niet verzekerd zijn voor de WW en niet op andere sociale zekerheidsregelingen of uitzonderingen in het arbeidsrecht. Om uitspraken te kunnen doen over de mogelijke gevolgen voor deze andere rechtsgebieden wil ik de uitkomst in het hoger beroep afwachten.

Vraag 7

Op welke manier gaat het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV) vanaf nu om met WW-aanvragen van mensen die onder de regeling dienstverlening aan huis hebben gewerkt?

Antwoord 7

Het betreft hier een uitspraak van één rechtbank in een individuele casus. Daarmee is geen sprake van bestendige jurisprudentie. Op basis van één enkele uitspraak kan UWV daarom nog niet concluderen dat al deze personen voortaan aanspraak kunnen maken op een WW-uitkering. UWV blijft daarom in afwachting van het hoger beroep uitvoering geven aan de Uitzonderingsbepaling.

Vraag 8

Wat betekent dit voor het eventueel afdragen van premies door particuliere werkgevers?

Antwoord 8

De rechtbank heeft geoordeeld dat de werkzaamheden van eiseres (PGB-zorgverlener) verzekerde arbeid is in de zin van de WW. De uitspraak van de rechtbank ziet uitsluitend op de verzekeringsplicht. Momenteel is onduidelijk wat de gevolgen van de uitspraak zouden kunnen zijn voor de premieheffing.

Vraag 9, 10

Wat denkt u dat de gevolgen zullen zijn op het zwart werken binnen de huishoudelijke hulp als er inderdaad premies zullen moeten worden afgedragen?

Wat betekent het voor de positie van de huishoudelijk werkers – waaronder veel vrouwen – als een groter deel van deze werkzaamheden weer zal plaatsvinden zonder arbeidsovereenkomst?

Antwoord 9, 10

Wat de gevolgen zullen zijn op het zwart werken als er premies zullen moeten worden afgedragen, kan ik (nog) niet aangeven. Dit betreft vooralsnog een hypothetische situatie en ik wil niet vooruitlopen op de uitspraak van de CRvB. De uitspraak van de rechtbank ziet specifiek op de groep PGB-zorgverleners. Wat de gevolgen zullen zijn voor alle huishoudelijke hulpen, zoals de vraagstelling luidt, kan ik (nog) niet aangeven. Dat is pas aan de orde indien de gehele Regeling discriminerend zou zijn. Dat is niet wat de rechtbank heeft geoordeeld.

Daarnaast is zwart werken niet gelijk te stellen aan werken zonder arbeidsovereenkomst. Ook werknemers die het ontvangen loon niet aan de Belastingdienst opgeven en daarmee als het ware zwart werken, kunnen wel een arbeidsovereenkomst hebben en aanspraak maken op rechten die daaruit voortvloeien, ongeacht of deze afspraken schriftelijk zijn gemaakt. De zichtbaarheid en bijbehorende kwetsbaarheid zullen mogelijk wel een groter risico zijn als werkgevers geen afspraken meer in een schriftelijke arbeidsovereenkomst durven vast te leggen.

Vraag 11

Vindt u het wenselijk om huishoudelijke hulpen ook recht te geven op WW?

Antwoord 11

In de Kabinetsreactie op het rapport van de commissie Kalsbeek⁴ stelde het toenmalige kabinet dat een slechtere rechts- en sociale zekerheidspositie van huishoudelijk werkers in beginsel onwenselijk is. Tegelijk werd daarbij geconstateerd dat er geen goed alternatief is voor de markt voor dienstverlening aan huis. Tijdens de begrotingsbehandeling SZW 2021 is opnieuw aandacht besteed aan de sociale zekerheidsrechten ten aanzien van huishoudelijke werkers. In reactie hierop zijn in de kamerbrief d.d. 29 april 2021⁵, naar aanleiding van de motie Smeulders/Bruins⁶ (die aanhaakte op de in juni 2020 uitgebrachte SER-verkenning «markt voor persoonlijke dienstverlening in internationaal perspectief»), onder meer twee varianten geschetst waaronder (een deel van de) huishoudelijk werkers binnen het stelsel van sociale zekerheid kunnen worden gebracht. Zoals uit deze Kamerbrief blijkt, zijn er evenwel aan deze varianten op het huidige stelsel grote nadelen verbonden. Naast de financiële dekking liggen deze nadelen in de controle en fraudegevoeligheid, handhaafbaarheid en uitvoerbaarheid. In het coalitieakkoord is niet besloten tot wijziging van stelsel. Of het oordeel van de CRvB te zijner tijd alsnog aanleiding zal geven om aan te nemen dat huishoudelijke hulpen verplicht verzekerd zijn voor de WW, kan ik nu nog niet beoordelen.

Vraag 12

Zijn er andere tussenvormen denkbaar waarbij mensen onder de regeling dienstverlening aan huis niet volledig zonder vangnet zitten, maar er geen premies hoeven worden geïnd?

Antwoord 12

Tussenvormen zonder premieafdracht zijn ongetwijfeld denkbaar, maar deze brengen vergaande implicaties met zich mee. Een recht op sociale zekerheid voor werknemers zonder dat de werkgever hier premies voor moet afdragen heeft verstrekking gevolgen voor het stelsel. De financiering van werknemersverzekeringen geschiedt nu (deels) via premieheffing. Als je dat voor een bepaalde groep werknemers anders wilt regelen en tegelijkertijd de dekking van het stelsel wilt waarborgen, dan zou dit bijvoorbeeld kunnen betekenen dat de premies voor andere werkgevers hoger worden. Dit om de uitkeringslasten voor alle werknemers te kunnen betalen. Daarnaast levert dit ook vraagstukken op over controle op het arbeidsverleden van deze werknemers, het recht op uitkering en de fraudegevoeligheid van een dergelijke regeling.

⁴ Kamerstuk 29 427, nr. 100.

⁵ Kamerstuk 29 544, nr. 1047.

⁶ Kamerstuk 35 570 XV, nr. 37.